

**A Szenes-legelő
HUDD20050
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési
terület**

Natura 2000

fenntartási terve

2019

Tartalomjegyzék

1. A terület azonosító adatai	4
1.1. Név	4
1.2. Azonosító kód	4
1.3. Kiterjedés	4
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelyek	4
1.4.1. Kijelölés alapjául szolgáló jelölő élőhelyek	4
1.4.2. Kijelölés alapjául szolgáló jelölő fajok	4
1.5. Érintett települések	5
1.6. Egyéb védeltségi kategóriák	5
1.7. Tervezési és egyéb előírások	6
1.7.1. Elfogadott érvényes természetvédelmi kezelési terv az érintett védett természeti területre	6
1.7.2. Településrendezési eszközök	6
1.7.3. Körzeti erdőtervek	6
1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek:	6
1.7.5. Halgazdálkodási üzemtervek	6
1.7.6. Vízyűjtő gazdálkodási terv	6
1.7.7. Világörökségi kezelési terv vagy tervezet	7
1.7.8. Egyéb tervek	7
2. Veszélyeztető tényezők	8
3. Kezelési feladatok meghatározása	10
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	10
3.2. Kezelési javaslatok	11
3.2.1. Élőhelyek kezelése	14
KE1 – Száraz gyepek és cserjések	14
KE2 – Üde gyepek	16
KE3 – Természetközeli erdők, ligeterdők és erdősítések	18
KE4 – Vizes élőhelyek	21
KE5 – Idegenhonos faültetvények	23
Vadgazdálkodás	25
Vízgazdálkodás	26
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés	26

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	27
3.2.4. Kutatás, monitorozás	27
3.2.5 Mellékletek.....	27
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében.....	30
3.3.1 Agrártámogatások	30
3.3.1.1 Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer.....	30
3.3.1.2 Javasolt agrártámogatási rendszer	32
3.3.2 Pályázati források	33

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Szenes-legelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjKTT)

1.2. Azonosító kód

HUDD20050

1.3. Kiterjedés

380,07 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelyek

A jelölő élőhelyek és állatfajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2018. évi változatát vettük alapul.

1.4.1. Kijelölés alapjául szolgáló jelölő élőhelyek

Élőhely kód	Név
6260*	Pannon homoki gyepek
6440	Folyóvölgyek cnidion dubii társuláshoz tartozó mocsárrétjei (ártéri mocsárrétek)
91F0	Nagy folyókat kísérő keményfás ligeterdők <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (Ulmenion minoris)

* Kiemelt jelentőségű

1.4.2. Kijelölés alapjául szolgáló jelölő fajok

Faj	Tudományos név
Homoki nőszirm	<i>Iris humilis ssp. arenaria</i>
Nagy tűzlepke	<i>Lycaena dispar</i>
Ürge	<i>Spermophilus citellus</i>

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

A tervezési terület érintett települései

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Nagydorog	Tolna megye	203,6	53,57	4,91%
Bikács	Tolna megye	176,47	46,43	0,05%

A tervezési terület helyrajzi számai

Település	Helyrajzi számok
Nagydorog	011/3b, 016/a, 016/b, 016/c, 016/d, 016/f, 016/g, 016/h, 016/j, 016/l, 016/m, 016/n, 016/p, 016/r, 016/s, 016/t, 017/1a, 017/1b, 017/1c, 018, 019/3, 019/4a, 019/4b, 019/4c, 019/4d, 019/4f, 030,
Bikács	011/a, 011/b, 011/d, 012, 013/a, 013/b, 014, 015/1, 015/2, 015/3, 016, 017/4a, 017/4b, 017/4c, 025/a, 025/b, 026, 027/5a, 027/5b, 027/5f, 029, 030, 036/1a, 036/2, 037, 041,

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Átfedés (ha)	Átfedés (%)	Kapcsolódó jogszabály száma
Országos jelentőségű védett természeti terület	293/TK/99	Dél-Mezőföld Tájvédelmi Körzet	379,97	99,97%	11/1999. (X.29) Köm. rendelettel
ökológiai hálózat magterület övezete	MT	-	380,07	100%	2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Elfogadott érvényes természetvédelmi kezelési terv az érintett védett természeti területre

A tervezési területre nem áll rendelkezésre érvényes, elfogadott természetvédelmi kezelési terv.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- **2018. évi CXXXIX. törvény**
- **Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről Tolna Megye Területrendezési Terv – Tolna Megye Közgyűlése 4/2012. (II. 17.) módosított 1/2005.(II.21.) számú rendelete**
- **Nagydorog** – Nagydorog Nagyközség Képviselőtestületének 5/2006. (III. 21.) KT. számú rendelete Nagydorog helyi építési szabályzatáról. Egységes szerkezetben a módosítására megalkotott 17/2008. (XI. 18.) ÖR. rendelettel, 13/2009. (V. 28.) ÖR. rendelettel, 22/2009. (X.1.) ÖR. Rendelettel, valamint 14/2010. (XI.18.) önkormányzati rendelettel.
- **Bikács** – Bikács: 54/2006. számú határozattal elfogadott településszerkezeti terv, 5/2006. számú rendelettel elfogadott Helyi Építési Szabályzat és szabályozási terv.

1.7.3. Körzeti erdőtervek

- A terület a Nagydorogi erdőtervezési körzethez tartozik. Jelenleg nincs érvényes körzeti erdőterve. (Az erdőtervezés 2020-ban esedékes.)

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek:

A tervezési terület a (409) Gemenci Vadgazdálkodási Tájegységébe tartozik melyre az agrárminiszter 10/2018. (VII. 3.) AM rendelet vadgazdálkodási terve vonatkozik.

A tervezési terület vadgazdálkodója:

Nagydorogi Földtulajdonosok Vadásztársaság – kódja: 452050

1.7.5. Halgazdálkodási üzemtervek

A tervezési területen halgazdálkodási vízterület nem található.

1.7.6. Vízyűjtő gazdálkodási terv

A tervezési területre a Víz Keretirányelv Hazai Megvalósítása körében, a Vízyűjtő-gazdálkodási Terv, 1-11 Sió tervezési alegység terve vonatkozik. Kiadta: Közép-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság, 2016. április.

Elérhető: <http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>

1.7.7. Világörökségi kezelési terv vagy tervezet

A tervezési területre nem készült világörökségi terv, vagy tervezet.

1.7.8. Egyéb tervek

Egyéb terv nem ismert.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége H: magas; M: közepes; L: kis jelentőségű	Hatás A: aktuális P: potenciális K: külső B: belső	Érintett terület nagysága %	Jelölő fajra vagy élőhelyre gyakorolt hatás
A09	Intenzív legeltetés	M	A, B	15	6260 Pannon homoki gyepek, homoki nőszirm (<i>Iris arenaria</i>) – A juhval történő túllegeltetés a homoki gyepek fajösszetételének degradálódását, gyomosodását okozhatja.
A21	Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban	H	A, P, K	80	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>); 6260 Pannon homoki gyepek – Szélterületek szántóterületeiről történő bemosódás, sodródás közvetlen (növényre, rovarra) és közvetett (talaj pH változás) káros hatása.
B03	Erdőfelújítás idegenhonos, vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)	M	A, B	20	6260 Pannon homoki gyepek – Jellemzően a fehér akáccal (<i>Robinia pseudoacacia</i>) történő felújítások következtében romlik a fajösszetétel, a természetesség. Védett területen az akácok újbóli sarjztatása, a termőhely további romlásához, az aljnövényzet további degradációjához vezet. Agresszív terjedése miatt fennáll a környező gyepek fertőzésének veszélye is. A termőhelynek megfelelő honos vegetációtípusokhoz képest emlős, madár és rovarviláguk szegényes, táplálkozó területként sem ideálisak. Allelopátiás (növekedésgátló) hatása miatt az őshonos lágyszárúak és cserjék eltűnnek.
F09	Háztartási/rekreációs létesítményi hulladék/szemét elhelyezése és kezelése	L	A, P, B	5	6260 Pannon homoki gyepek – Egyelőre csak pontszerűen jelentkező tényező, mely területfoglalása az adott helyen élőhelyet foglal el, kiszorítva onnan a növényzetet.
G08	Hal-és vadállomány kezelése	H	A, K, B	60	6260 Pannon homoki gyepek, 6440 Ártéri mocsárrétek – A vaddisznó (<i>Sus scrofa</i>) és az őz (<i>Capreolus capreolus</i>) túltartott állománya felszínbolygatásával, rágásával jelentős károkat okoz.
I01	Az Unió számára veszélyt jelentő	H	A, K, B	60	6260 Pannon homoki gyepek, 6440 Ártéri mocsárrétek, 91F0

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége H: magas; M: közepes; L: kis jelentőségű	Hatás A: aktuális P: potenciális K: külső B: belső	Érintett terület nagysága %	Jelölő fajra vagy élőhelyre gyakorolt hatás
	idegenhonos inváziós fajok				Keményfás ligeterdők, homoki nőszirom (<i>Iris arenaria</i>), nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>) – Őshonos élőhely típusok természetességét jelentősen csökkentik. Legjellemzőbb terjedő fajok: bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>), selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>),
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	H	A, K, B	60	6260 Pannon homoki gyepek, 6440 Ártéri mocsárrétek, 91F0 Keményfás ligeterdők, homoki nőszirom (<i>Iris arenaria</i>), nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>) – Őshonos élőhely típusok természetességét jelentősen csökkentik. Legjellemzőbb terjedő fajok: akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>), zöld juhar (<i>Acer negundo</i>), aranyvessző fajok (<i>Solidago sp.</i>), gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>).
I04	Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok	H	A, B	70	6260 Pannon homoki gyepek, közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>) – Elsősorban a galagonya (<i>Crataegus monogyna</i>) terjedése okoz jelölő élőhely csökkenést.
N02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	H	A, B	10	6440 Ártéri mocsárrétek, 91F0 Keményfás ligeterdők, nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) - Az alacsonyabb térszínek vízhez kötődő élőhelyeit és fajait veszélyeztetheti a szárazodás, a talajvízszint süllyedése.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

A tervezési terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása. A jelölő értékek mellett a terv elsősorban a nyílt és zárt homoki gyepek ritka, Magyarországon védett és fokozottan védett fajai érdekében fogalmaz meg javaslatokat.

Ezzel összefüggésben prioritás a degradálódott élőhelyek állapotának helyreállítása, javítása is. A terület rendeltetésszerű tájhasználat, a gyepterületek gyepként való művelése, megfelelően ütemezett kaszálás, illetve legeltetési hasznosítása. Az extenzív, hagyományos tájhasználat hozadéka, a területen előforduló jelölő, illetve védett növény és állatfajok életfeltételeinek javulása.

Hosszú távú cél, a természetvédelmi célkitűzésekkel összehangolt működés, gye- és erdőgazdálkodás. Ezek minél szélesebb körben történő bemutathatósága, kihasználva az ebben rejlő oktatási, ill. turisztikai, és munkalehetőségeket, mindezzel növelve a térség hozzáadott értékét.

Részletes célkitűzések:

- Az unikális 6260* Pannon homoki gyepek állapotának javítása, a legeltetés fenntartása, a galagonya, és a bálványfa drasztikus visszaszorításával.
 - A nedves 6440 mocsárrétek, kaszálórétek állapotának javítása, természetes életközösségéhez alkalmazkodó extenzív kaszálással, vízháztartásának fenntartásával, javításával.
 - A jelölő homoki nőszirm (Iris arenaria) életfeltételeinek javítása, melynek alapvető feltétele a homoki gyepek megőrzése.
 - A természetközeli állapotú erdőkben és a jelölő 91F0 keményfás ligeterdőkben a folyamatos erdőborítás fenntartása, a holt faanyag védelme a hozzájuk kötődő életközösségek védelme érdekében. A hazai fafajú felújítások előtérbe helyezése.
 - Az erősen degradálódó szegélytársulások természetességének javítása megfelelő kezeléssel, kaszálással, inváziós fás és lágyszárú fajok (gyalogakác, zöld juhar, selyemkóró, aranyvessző) visszaszorításával.
 - A közösségi jelentőségű és védett fajok állományainak megőrzése élőhelyük megóvásán keresztül, illetve szükség szerint egyedi védelemmel is.
- A jelölő közösséges ürge (*Spermophilus citellus*) élőhelyének fenntartása, az állomány megőrzése érdekében lehetőség esetén újabb áttelepítés megvalósítása.

3.2. Kezelési javaslatok

A tervezési terület kezelési javaslatai a jelölő élőhelyek és fajok ökológiai igényei mellett, a jelenleg folytatott gyepek és erdőgazdálkodás, illetve vadgazdálkodás kiemelt figyelembevételével lettek összeállítva. A gyepek esetében a gyepeként való megőrzés. Az erdők esetében a javasolt kezelések hosszú távon az idegenhonos erdőállományok átalakítását tűzik ki célul, őshonos, a termőhelynek megfelelő erdőállományokra. Nem foglalmaztunk meg különleges vagy átalakító kezelést kötelezően. Ezt a folyamatot lehetne elősegíteni a gazdaságilag is jobban ösztönző támogatási rendszerekkel.

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervkészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.

A kezelési javaslatok gazdálkodáshoz nem köthető, és gazdálkodáshoz köthető részekre lettek osztva.

Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési előírások

Területrendezés, építésügy

Követni kell az országos, a megyei és helyi rendezési tervek és építési szabályzatok előírásait. A tervezési területen új, állandó épület csak a természetvédelmi célokkal összeegyeztethető módon létesíthető, kizárólag olyan helyszínen, ahol a jelölő fajokat és élőhelyeket és egyéb védett természeti értéket nem veszélyeztet.

Az OTvT. 25. § értelmében a területen, mint az ökológiai hálózat magterület övezetének részén, beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, új bánya nem nyitható, meglévő bánya nem bővíthető, közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala a magterület természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával jelölhető ki és helyezhető el.

Ipar és kereskedelem, infrastruktúra

A tervezési területen ipari létesítmény elhelyezése nem javasolt. A gépjárművel történő közlekedésre a meglévő földutak elegendők, használhatók. Burkolt, vagy stabilizált út létesítése, vagy a régi földutak átalakítása nem javasolt.

Turizmus

A tervezési terület kulturált, természetkímélő megismerése jelenleg is biztosított, állattartó telep működik, őshonos állatok bemutatásával, tájékoztató táblák, tanösvény található a területen, így nincs szándék további nagy volumenű turisztikai fejlesztésekre.

Fontosabb javaslatok:

- Közlekedés céljából csak a meglevő úthálózat használható.
- A technikai sportok (terepmotorozás, quadozás, stb.) a területen különösen nagy károkat okoznak, semmilyen körülmények között nem javasolt az engedélyezése.
- Szemetet a területen hagyni nem megengedett.

Bányászat

Az OTrT. 25.§ (6) rendelkezései az irányadók, mely szerint az ökológiai hálózat magterületének övezetében bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető. Az övezetben új célkitermelőhely és külfejtéses művelésű bányatelek nem létesíthető. Homok, föld kitermelése kerülendő. A tervezési területen nem javasolt a gazdasági célú bányászati kitermelés.

Egyéb

Bármilyen növény vagy állat gyűjtése, leszedése a védett természeti területtel átfedő területen csakis kutatási céllal, kutatási tervvel, érvényes természetvédelmi engedéllyel lehetséges.

Gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok

A tervezési területre javasolt intézkedések a fenntartási tervben **Kezelési Egységekre (KE)** lettek meghatározva. A kezelési egység a tervezési területen belül azon élőhelyfoltok összessége, amelyek egységes kezelése indokolt, illetve amelyeknél a célok eléréséhez a földhasználati előírások nem különülnek el.

A lehatárolás és a javaslatok megfogalmazása elsősorban a terület legfőbb közösségi élőhelyeit és hozzájuk kötődő jelölő és védett növény és állatfajok ökológiai igényeit veszi figyelembe, törekedve a tájhasználatra jellemző, egyszerűen kivitelezhető megoldásokra.

A kezelési javaslatok az élőhelyek ökológiai igényeihez igazodnak, figyelembe véve a mezőgazdasági (gyep, szántó), az erdő-, a vad- és a vízgazdálkodási földhasználatok kötelező előírásait, valamint a természetvédelmi törvény vonatkoztatható szabályozását is. A kezelési javaslatoknál prioritást élveztek a gyepterületgazdálkodás extenzív formái, valamint az erdők esetében a nem tarvágásos fahasználatok a természetes és természetközeli állapotú erdőrészekben. A megfelelő gazdálkodási formák segítségével cél az özőn gyom-, és fajok visszazorítása, és így a természetközeli gyepterület és erdőállapot visszaállítása.

A kezelési egységenként felsorolt kezelési előírás-javaslatok összeállításához az „Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez” című dokumentumának 2. mellékletét vettük alapul¹. A kezelési javaslatok a hatályos 269/2007. (X.18.) Korm. rendeletben² foglaltakon alapulnak, de a Vidékfejlesztési Programot is figyelembe veszik.

Fentiek alapján 6 kezelési egység lett kialakítva, 5-re részletes előírás csomag készült, egyre - az egyebekre (utak, tanyák) - csak általános előírások lettek megállapítva. A kezelési egység utal az érintett terület élőhelytípusára³, tartalmazza a kezelési, fenntartási javaslatokat, azok indoklását, továbbá ha van olyan, akkor a kezelési egységre vonatkozó fejlesztési és rekonstrukciós javaslatokat, esetleges fajvédelmi, kutatási és monitorozási lehetőségeket.

A tervezési egység kezelési egységei

Kód	Kezelési egység	Élőhely Natura 2000 kód	Élőhely Á-NÉR kód
KE1	Száraz gyepek és cserjések	6260	H5b, G1, P2b, OC
KE2	Üde kaszálók, mocsárrétek és cserjések	6440	D34, OB
KE3	Természetközeli erdők, ligeterdők és erdőszélek	91F0	J6, P1, P3, RA, RB, RC
KE4	Vizes területek		B1a, B4, D1, P2a, U8
KE5	Idegenhonos faültetvények		S1, S2, S4, S6, S7
KE6	Egyebek		U4, U11

1 Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez – Természetmegőrzési Főosztály 2018. 2 melléklete

2 269/2007. (X.18.) Korm. rendelet a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól

3 Bölöni et. al. (2011): Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer (Á-NÉR)

3.2.1. Élőhelyek kezelése

KE1 – Száraz gyepek és cserjések

a.) Kezelési egység kódja: KE1

b.) Kezelési egység meghatározása: A tervezés terület uralkodó élőhelye, helyenként még kisebb nyílt, szélsőségesen száraz foltokkal, különböző kiterjedésű cserjésekkel.

c.) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

ÁNÉR élőhelyek:

- Nyílt homokpusztagyep: G1,
- Homoki sztyeppré és változatai: H5b, H5bxP2b, H5bxS4, H5bxS6, H5bxS7,
- Galagonyás száraz és félszáraz cserjések és változatai: P2b, P2bxOC, P2bxS4, P2bxS6, P2bxB4,
- Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek: OC,

Natura 2000-es jelölő fajok és élőhelyek:

- *6260 Síksági pannon homoki gyepek
homoki nőszirm (*Iris humilis* spp. *arenaria*)
közönséges ürge (*Spermophilus citellus*)

Egyéb közösségi jelentőségű és védett fajok:

molnárgörény (Mustela eversmanni)

d.) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

- A tervezési terület száraz gyepein a gazdálkodás célja a homoki élőhely életközösségének hosszútávú fennmaradásának biztosítása. Ennek érdekében el kell kerülni az olyan technológiákat, amelyek a természetes növényzet, állatvilág, a termőréteg, a vízháztartás megváltoztatását, károsítását okozzák.
- A legeltetés birkával történhet. z állatlétszám egyeztetése az illetékes nemzeti park igazgatósággal és legeltetési terv készítése évenként, az időjárás függvényében szükséges.
- Cserjeirtás a gyepek kímélése mellett lehetséges. A cserjék visszaszorításakor, nem lehet cél az összes cserje eltávolítása, az idős, őshonos egyedeket óvni kell.
- Égetés csak az illetékes nemzeti park igazgatósággal előzetesen egyeztetve, és legfeljebb 1000 m² területen lehetséges.
- Az inváziós fafajok (bálványfa (*Ailanthus altissima*), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*)) visszaszorítása szükséges.
- Ügyelni kell a csapadékos időszakban a gépi munkavégzésre és a legeltetés intenzitására. Felázott talajon ezeket fel kell függeszteni.
- A szántóval érintkező gyepeknél a szegélyeken a bokrok kímélendők, a gyomosodás, az elszántás, és a bemosódás elkerülésének érdekében.

e.) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

- A Természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozó szabályozás.
- A hatályos jogszabályok értelmében a tervezési terület valamennyi gyepterületére a 269/2007. (X.18.) Korm. rendeletben meghatározott földhasználati szabályok vonatkoznak.

Javasolt előírások:

Kód	Javaslat	Megjegyzés
GY01	Felülvetés nem megengedett.	
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.	
GY09	Fogasolás nem megengedett.	
GY13	Kiszántás nem megengedett.	
GY15	Tűzpázták létesítése nem megengedett.	
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.	
GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetéséhez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető.	
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	A fehér akác esetében a szoliter idős élő egyedek megtarthatók
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.	
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.	
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.	
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltok meghagyása.	
GY68	Legeltethető állatfaj: juh.	
GY92	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.	
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	Cél az inváziós lágyszárúak (selyemkóró, betyárkóró (<i>Conyza canadensis</i>)) visszaszorítása
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.	
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.	Kivétel állattartó telep 50 m-es körzetében.

f.) Élőhelyfejlesztési és rekonstrukciós javaslatok

Helyenként fokozatos, egyszerre kisebb erélyű cserjeirtás szükséges, melyeket utána, folyamatos monitorozás alatt, extenzív legeltetés alá javasolt vonni. Meg kell vizsgálni a jelölő ürge faj újbóli visszatelepítésének lehetőségét.

g.) Kezelési javaslatok indoklása

A javasolt kezelések a jelenlegi szukcessziós folyamatoknak szabnak gátat, így elősegítik a homokgyepek hosszú távú fennmaradását. A legkedvezőbb beavatkozás a cserjék fokozatos, több évre (5-10 évre) elhúzott (első ütemben kb. 30-50%-os) visszaszorítása. Az egyszerre nagyobb mértékű beavatkozás nem javasolt. A nagy kiterjedésű, intenzív cserjeirtás erős sarjadást okozhat. A hatékonyság növelése érdekében a cserjék tuskóinak vegyszeres kezelése is elfogadható a sarjadás csökkentése érdekében.

A gyepek megfelelő legeltetése alapvető fontosságú. A célnak megfelelően kiválasztott intenzitású és időzítésű legeltetés elmaradása avarfelhalmozódáshoz, becserjésedéséhez, számos védett karakter növény faj, mint pl. a védett jelölő homoki nőszirom (*Iris humilis*), vagy a fekete kökörccsin (*Pulsatilla pratensis*) magvainak kicsírázásának sorozatos elmaradásához, majd a fajok kipusztulásához, valamint a jelölő ürge élőhelyének megszűnéséhez vezet. A legeltetés intenzitásának megállapítása minden esetben csak az adott év csapadékviszonyai, a fűnövedék és a rendelkezésre álló lábasjószág faj ismeretében lehetséges. Az állattartás ezeken a helyeken az élőhelyek kezeléséről kell, hogy szóljon, és nem állandó, nagyobb létszámú gazdasági célú állattartásról.

A korábbi áttelepítésből származó ürgék számának kimutathatatlanságig történt lecsökkenése és a térbeli izoláció más ürgeállományoktól a visszatelepítés szükségességének kérdését veti fel.

KE2 – Üde gyepek

a.) Kezelési egység kódja: KE2

b.) Kezelési egység meghatározása: A tervezési terület Bikács-Györkönyi árok mentén található, ligeterdő foltokkal tarkított mélyebb fekvésű gyepei.

c.) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

ÁNÉR élőhelyek:

- Mocsárrét: D34,
- Jellegtelen üde gyepek: OB,

Natura 2000-es jelölő fajok és élőhelyek:

- nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- 6440 Folyóvölgyek cnidion dubii társuláshoz tartozó mocsárrétjei (ártéri mocsárrétek)

Egyéb közösségi jelentőségű, és védett, fokozottan védett fajok:

haris (*Crex crex*)

réti tücsökmadár (*Locustella naevia*)

sárga billegető (*Motacilla flava*)

d.) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

- A tervezési terület üde gyepein a gazdálkodás célja a magas fűvű gyepek életközösségeinek hosszútávú fennmaradásának biztosítása. Ennek érdekében el kell

kerülni az olyan technológiákat, amelyek a természetes növényzet, a termőréteg, a vízháztartás megváltoztatását, károsítását okozzák.

- Legeltetés szarvasmarhával, kizárólag időszakosan, extenzív, áthajtó jelleggel történhet. Az állatlétszám egyeztetése az illetékes nemzeti park igazgatósággal, és legeltetési terv készítése évenként, az időjárás függvényében szükséges.
- Cserjeirtás a gyepek kímélése mellett lehetséges. A cserjék visszaszorításakor, nem lehet cél az összes cserje eltávolítása, az idős, őshonos egyedeket óvni kell.
- Égetés kerülendő.
- Az inváziós fafajok (bálványfa (*Ailanthus altissima*), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), ezüsfű (*Elaeagnus angustifolia*)) visszaszorítása szükséges.
- Ügyelni kell a csapadékos időszakban a gépi munkavégzésre és a legeltetés intenzitására. Felázott talajon ezeket fel kell függeszteni.
- A szántóval érintkező gyepeknél a szegélyeken a bokrok kímélendők, a gyomosodás, az elszántás, és a bemosódás elkerülésének érdekében.
- Az éves kaszálási időket az esetleges hars (Crex crex) költéséhez igazítani kell.
- A védett növényekben gazdag részeknél minden évben kíméleti területet kell kijelölni, lehetőleg évenként eltérő helyeken és mértékben. Ezeket a részeket is be kell vonni az őszi tisztító kaszálásokba.

e.) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírási javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

- A Természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozó szabályozás.
- A hatályos jogszabályok értelmében a tervezési terület valamennyi gyepterületére a 269/2007. (X.18.) Korm. rendeletben meghatározott földhasználati szabályok vonatkoznak.

Javasolt előírások:

Kód	Javaslat	Megjegyzés
GY01	Felülvetés nem megengedett.	
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.	
GY09	Fogasolás nem megengedett.	
GY13	Kiszántás nem megengedett.	
GY15	Tüzpázták létesítése nem megengedett.	
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.	A kaszálást kell előnybe részesíteni
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	A szoliter idős élő egyedek megtarthatók
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.	
GY30	A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsmérő megjelölése nélkül) megőrzése.	
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges	

Kód	Javaslat	Megjegyzés
	bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.	
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltok meghagyása.	
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.	Áthajtó jelleggel
GY92	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.	
GY108	Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor.	Cél az inváziós lágyszárúak (selyemkóró, aranyvessző) visszaszorítása
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.	
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.	
GY123	A fás legelő fájának felújítását a megjelenő újulat megőrzésével, a vadak és legelő állatok elleni megvédésével szükséges biztosítani.	Csak őshonos fajok esetében

f.) Élőhelyfejlesztési és rekonstrukciós javaslatok

A jelenlegi extenzív gazdálkodás mellett élőhely rekonstrukció nem szükséges a területen.

g.) Kezelési javaslatok indoklása

Alapvetően az utóbbi 20 év gazdálkodását kell folytatni, miszerint a területek kaszálással hasznosítottak. Az élőhely életközösségéhez igazított kaszálási idő biztosítja az évenkénti növényzet megújulását. A kaszálatlan mozaikok a földön fészkelő madaraknak mint pl. a haris (*Crex crex*), a réti tücsökmadár (*Locustella naevia*), vagy a sárga billegető (*Motacilla flava*) fészkelőhelyet, a gerinctelen faunának búvóhelyet, szaporodási és táplálkozási feltételeket biztosítanak. A gyepek vízellátottsági és gyomosodási foka, természeti értéke kis területeken is nagymértékben eltérhet, ezért a fennmaradó kaszálatlan területeket ennek figyelembevételével kell kijelölni. A magasabb 10-15 cm-es tarló meghagyásával történő gépi kaszálás következtében a gyeperinctelen faunája és a velük táplálkozó állatcsoportok is megvédhetők.

KE3 – Természetközeli erdők, ligeterdők és erdősítések

a.) Kezelési egység kódja: KE–3

b.) Kezelési egység meghatározása: A tervezési terület mélyebb fekvésű területein spontán kialakult őshonos vegyes fafajú kőris és fehér nyár erdők és ligetek, fasorok, facsoportok, erdősítések sorolandók ebbe az egységbe.

c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

ÁNÉR élőhelyek:

- Keményfás ártéri erdők: J6,
- Őshonos fafajú fiatalosok és változatai: P1xOC, P1xS6xOC,
- Fiatal erdősítések: P3, P3xH5b,

- Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok: RA, RAxOC, RAxP2a,
- Többnyire őshonos fafajú puhafás erdők és változatai: RB, RBxS6,
- Többnyire őshonos fafajú keményfás erdők és változatai: RCxP2b,

Natura 2000-es jelölő fajok és élőhelyek:

91F0 Nagy folyókat kísérő keményfás ligeterdők *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (Ulmenion minoris)

d.) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

- Alapvető cél az őshonos fafajú puhafás, illetve a keményfás (kőrises) ligeterdők fenntartása, az állományokban található idegenhonos fafajok visszaszorítása és így a természetesség növelése, az állandó erdőborítás megtartásával.
- A nem erdőtervezett facsoportok, fasorok feltétlen meghagyandók, pótolandók.
- Az erdőtervezett erdőrészekben a Tvt. 33. § szerinti természetközeli gazdálkodást kell folytatni, nagy területű véghasználatok nem kívánatosak. Kerülni kell a puha, felázott talajon való gépi munkavégzést és a vonszolásos közelítést.

e.) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások

- Nagydorogi Körzet, körzeti erdőterve
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény.
- 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozó szabályozását is figyelembe kell venni.

Javasolt előírások:

Kód	Javaslat	Megjegyzés
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.	
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	
E23	A kijelölt egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) részleges vagy teljes háborítatlanságának biztosítása.	
E24	Az erdőrészekben belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.	
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az	

Kód	Javaslat	Megjegyzés
	alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.	
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.	
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fajok teljes mértékű eltávolítása.	
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.	
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolások közelítésének mellőzése. A faanyagot rövidfában, emelve kell közelíteni.	
E37	Tájhonos fajjú állományok véghasználata során az idős állományban legalább 5% területi lefedettséget biztosító hagyásfa csoport (mikroélőhely) visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló formájában.	
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.	
E51	Felújítás tájhonos fajokkal, illetve célállománnyal.	Javasolt fajok: hazai nyár fajok, pl.: fehér nyár (<i>P. alba</i>) fekete nyár (<i>P. nigra</i>)
E52	Őshonos fajjú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása.	Javasolt fajok: hazai nyár fajok, pl.: fehér nyár (<i>P. alba</i>) fekete nyár (<i>P. nigra</i>)
E56	Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása tájhonos fajokkal, és célállománnyal.	Javasolt fajok: hazai nyár fajok, pl.: fehér nyár (<i>P. alba</i>) fekete nyár (<i>P. nigra</i>)
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos faj alkalmazása.	Javasolt fajok: hazai nyár fajok, pl.: fehér nyár (<i>P. alba</i>) fekete nyár (<i>P. nigra</i>)
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárazítás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.	
E80	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében időbeli korlátozás alkalmazása.	
E81	Faanyag mozgatása csak kemény (fagyott vagy száraz) talajviszonyok mellett.	
E82	Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők.	
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágyszárú és fásszáru fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárazítás) történő megakadályozása.	
E84	Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészek korosztály-eloszlásának javítása. Térben változó erélyű nevelővágások végzése, az alsó szint és az átlagkornál fiatalabb egyedek kímélete.	
E86	A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.	
E88	Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető.	
	Vadgazdálkodási előírások	
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park	

Kód	Javaslat	Megjegyzés
	igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.	

f.) Élőhelyfejlesztési és rekonstrukciós javaslatok

A terület vízháztartását javító intézkedések, mint a kis vízfolyások vízelvezető hatásainak csökkentése a Bikács-Györkönyi árokba és a Szenes-legelőt átszelő időszakos vízfolyás medrébe fenékküszöb jellegű vízviszatartási beavatkozások révén, javíthatják az élőhely minőségét.

g.) Kezelési javaslatok indoklása

A keményfás (kőrises) ligetek és erdők egy olyan jellemző élőhely típus, melyekben még aránylag kicsi az idegenhonos fajok aránya. Az idős ligetek számos védett növény, rovar, madár és emlős fajnak (pl.: fehér madársisak (*Cephalantera damasonium*), kétlevelű sarkvirág (*Platanthera bifolia*), kis szarvasbogár (*Dorcus paralellipedus*), diófacincér (*Aegosoma scabricorne*), karvalyposzáta (*Curruca nisoria*), kormos légykapó (*Ficedula hypoleuca*), mezei poszáta (*Curruca communis*), erdei cickány (*Sorex araneus*)), biztosítanak táplálkozó és szaporodó élőhelyet. Az erdőfoltok a tervezési egység tájképi értékét is meghatározzák, azt jelentős mértékben növelik. A mikroélőhelyet jelentő holtfa megléte kiemelt fontosságú az itt előforduló xilofág gombák, rovarok számára, ezen szervezetek az élőhelyre jellemző egészséges ökoszisztéma fennmaradásának feltétele. Ezért a fahasználatokat a holtfa, a védett növény és állatfajok figyelembevételével kell tervezni, felújításuk csak őshonos fajokkal (fehér és fekete nyár (*P. alba*, *P. nigra*), magyar kőris (*Fraxinus angustifolia* subsp. *pannonica*), mézgás éger (*Alnus glutinosa*), nyír (*Betula pendula*), kocsányos tölgy (*Quercus robur*), puhafaligetek és tölgy-kőris szil ligeterdők fajai) lehetséges. A jó búvóhelyet biztosító élőhelyet egész évben magas nagyvad (szarvas (*Cervus elaphus*), őz (*Capreolus capreolus*), vaddisznó (*Sus scrofa*)) létszám jellemzi, mely folyamatos természet- és erdővédelmi problémát okoz. A vadlétszám csökkentése ezen területeken kiemelt fontosságú. A kezelési előírások úgy lettek megállapítva, hogy az élőhely természetessége ne csökkenjen, illetve az növekedjen.

KE4 – Vizes élőhelyek

a.) Kezelési egység kódja: KE–4

b.) Kezelési egység meghatározása: A tervezési terület homok buckái között meghúzódó kis kiterjedésű mélyebb fekvésű mocsárrétek, magassásosok, nádasok, üde cserjések egymással keveredő mozaikjai.

c.) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

ÁNÉR élőhelyek:

- Nádasok és változatai: B1a, B1axP2b, B1axRaxP2b,
- Zsombékosok és változatai: B4, B4xP1, B4xP2b, B4xRCxP2b,
- Lápér és változatai: D1, D1xP2b,

- Üde és nedves cserjések és változatai: P2a, P2axB4,
- Vízfolyások: U8,

Natura 2000-es jelölő fajok és élőhely:

Ebben a kezelési egységben nem található, vagy kis kiterjedése miatt nem értelmezhető Natura 2000 élőhely.

nagy tűzlepke (Lycaena dispar)

Egyéb közösségi jelentőségű és védett fajok:

vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

d.) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

- Vízhatásnak kitett, több élőhelytípus összevonásával kialakított kategória. Jellemzően nem hasznosítottak, és a jövőben sem célszerű semmilyen gazdasági hasznosításuk.

e.) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások

- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozó szabályozását is figyelembe kell venni.

Javasolt előírások:

Kód	Javaslat	Megjegyzés
GY21	Legeltetés és kaszálás nem végezhető, a területet kezelés nélküli történő fenntartása.	
GY104	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.	
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.	
V55	Nádgazdálkodás nem végezhető.	
V67	A területen mindennemű beavatkozást kerülendő, kezeletlen állapotban való fenntartás indokolt.	
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárazítás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	Elsősorban a rekettyefűz (<i>Salix cinerea</i>) esetében jöhet szóba
	Vadgazdálkodási előírások	
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.	

f.) Élőhelyfejlesztési és rekonstrukciós javaslatok

A terület vízháztartását javító intézkedések, a kis vízfolyások (a Bikács-Györkönyi-vízfolyás és a Szenes-legelőt átszelő névtelen időszakos vízfolyás) vízvisszatartása fenék kűszöbök kialakításával megvizsgálandók, ezen beavatkozások javíthatják a vizes élőhelyek állapotát.

g.) Kezelési javaslatok indoklása

Az ide sorolandó változatos növényzetű, sok esetben kis kiterjedésű, gazdálkodásból kimaradt területek, melyek számtalan védett növény és állatfajnak kizárólagos táplálkozó és szaporodó élőhelyei. Kezeletlen állapotuk fenntartása a kezelési egység természetes állapotának fenntartását eredményezi. Gyenge erélyű beavatkozást, az inváziós lágyszárú fajok és a rekettgyep (*Salix cinerea*) visszaszorításának lehetőségét, száraz periódusban gyenge erélyű természetvédelmi célú legeltetésüket esetenként meg kell vizsgálni. A jelenlegi gyeptámogatási rendszerek nem minden esetben kedveznek a kezelési egység élőhelyeinek. Sok esetben szélterületeik, vagy teljes területük áldozatul esnek az erőltetett gyeptámogatásnak. Ezen folyamatok megállítása kiemelt természetvédelmi feladat, melyre a kezelési egység javaslatai is irányulnak.

KE5 – Idegenhonos faültetvények

a.) Kezelési egység kódja: KE5

b.) Kezelési egység meghatározása: Jellemzően ültetett, illetve spontán kialakult akácosok, fenyvesek, nemes nyarasok, bálványfások, fasorok, facsoportok.

c.) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

ÁNÉR élőhelyek:

- Akácos: S1,
- Nemesnyaras: S2,
- Tájidegen fafajokból álló lombos és/ vagy elegyes erdő: S3,
- Fenyves ültetvény és változatai: S4, S4xP2b, S4xRA, S4xS2, S4xS6,
- Nem őshonos fafajok spontán állományai: S6, S6xOC, S6xP2b, S6xP2bxOC, S6xRA, S6xRB,
- Nem őshonos fafajú facsoportok, erdősávok és fasorok: S7, S7xP2b,

Natura 2000-es jelölő élőhely:

Ebben a kezelési egységben nem található Natura 2000 élőhely.

d.) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

- Hosszú távon a termőhelynek megfelelő őshonos fafajú felújítás támogatandó Javasolt fajok: hazai nyár fajok, pl.: fehér nyár (*P. alba*) fekete nyár (*P. nigra*).
- A fahasználatokat a vegetációs időn kívül célszerű elvégezni, de alacsony természetességi értékű akác vagy fenyő ültetvények átalakítása esetén ezen kívül is támogatandó.
- Az erdőfelújítás esetén a tuskózás, és a mélyszántás nem javasolt.

- Száraz termőhelyeken nem szükséges a zárt erdőállomány elérése, a felnyíló erdő, erdősztyepp folt kialakítása támogatandó.

e.) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

- Nagydorogi Körzet körzeti erdőterve (jóváhagyási száma: 41236/46/2009)) előírásai – ide értve a fokozottan védett madárfajok fészkelőhelyei körzetében érvényes erdőtervben is rögzített korlátozásokat is.
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény.
- 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozó szabályozását is figyelembe kell venni.

Javasolt előírások:

Kód	Javaslat	Megjegyzés
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.	
E24	Az erdőrészekben belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.	
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.	
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fajok teljes mértékű eltávolítása.	
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vontatásos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.	
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.	
E51	Felújítás tájhonos fajokkal, és célállománnyal.	Javasolt fajok: hazai nyár fajok, pl.: fehér nyár (<i>P. alba</i>) fekete nyár (<i>P. nigra</i>)
E54	Idegenhonos fajú faállomány szerkezetátalakítása.	Puhafaligetek kialakítása javasolt.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos faj alkalmazása.	Javasolt fajok: hazai nyár fajok, pl.: fehér nyár (<i>P. alba</i>) fekete nyár (<i>P. nigra</i>)
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	

Kód	Javaslat	Megjegyzés
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.	
E80	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében időbeli korlátozás alkalmazása.	
E81	Faanyag közelítése csak kemény (fagyott vagy száraz) talajviszonyok mellett.	
E82	Tuskóprizmák, tuskópaszták nem létesíthetők.	
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágú és fásszáru fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.	
E88	Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető.	
Vadgazdálkodási előírások		
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.	

f.) Élőhelyfejlesztési és rekonstrukciós javaslatok

Hosszú távon ezen erdőállományok őshonos erdőállományokká átalakítása a cél, a termőhelynek és az erdészeti tájnak megfelelő fafajokkal. Száraz termőhelyeken a felnyíló erdő, erdősztyepp folt kialakítása támogatandó.

g.) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység legfontosabb célkitűzése az őshonos erdőállománnyá alakítás. Az átalakítás növeli a védett terület természetességét, több és természetvédelmi szempontból értékesebb fajnak biztosítanak lehetőséget, élőhelyet. Minden termőhelyre meg lehet találni azokat az őshonos fafajokat, melyekkel az erdőfelújítás elvégezhető. Az átalakítások költsége magas, ezért ennek megvalósításához támogatásra van szükség. A javasolt fahasználati módszerek alkalmazása csökkenti a védett fajok károsodását és növeli azok élőhelyét, hozzájárul a termőréteg, az erdő hosszú távú fennmaradásához.

KE6 – Egyebek

A kezelési egységbe a vonalas létesítmények, építmények kerültek, melyekre külön előírások nem készültek, rájuk a 3.2. pontban előírtak az irányadók.

Vadgazdálkodás

A tervezési területen a vadászható vadfajok közül a vaddisznó és az őz, váltó vadként a gímszarvas, a terület eltartó képességéhez képest, jelentősen túltartott. Mindhárom vadfaj, a táplálkozási szokásaik miatt, jelentős természetvédelmi károkat okoz. A terület bokros, vizes élőhelyei kiváló búvóhelyet kínálnak. A vaddisznó elsősorban a tavaszi aspektusban kiterjedt túrási károkat okoz. A túrárok helyén megindul a gyomosodás. A vízhez kötött kételtűek szaporodásában, a földön fészkelő madárfajok fészkeiben, illetve a geofiton lágyszárú

növények gyöktörzseiben és hagymáiban jelentős pusztítást végez. Az őz és a gímszarvas az erdőújulatok rágásával károsít.

Javasoljuk, hogy a vadgazdálkodási hatóság által elfogadott üzemtervekben meghatározott lelővéseket a vadgazdálkodók teljesítsék, és az esetleges módosítások csakis az állományok további csökkentésére irányuljanak.

Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításakor a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény és a végrehajtásáról szóló 79/2004. (V. 4.) FVM rendeletben előírtak figyelembevételével kell eljárni.

A létesítmények elhelyezése, megközelítése során a jelölő élőhelyek és értékek sérülését, károsodását kerülni kell. A vadgazdálkodási létesítmények környékének gyomosodását meg kell akadályozni.

Vadgazdálkodási létesítmény kihelyezést az illetékes nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell.

Vízgazdálkodás

A felszín alatti vizek nagy jelentőségűek a területen, a homokbucka közti vizes élőhelyekre jelentős hatást gyakorolnak. Védelmükre minden lépést meg kell tenni. A legelőn négy talajvízből táplálkozó ásott kút található, állattitításra használt vízkivételük nem jelentős. További kutak létrehozása, a vízkivétel növelése nem javasolt.

A tervezési területet egyetlen állandó felszíni vízfolyás a Györkönyi-Bikácsi-árok érinti, elsődleges rendeltetése a belvizek elvezetése. Vízhozama jelentős hatást gyakorol terület mélyen fekvő Kőrises-legelőjére. Ezért az 1,6 km hosszanti szakaszán nem lehet cél a víz elvezetése. Itt törekedni kell a természetes parti vegetáció és meder védelmére. Javasoljuk a mederben történő vízviisszatartás lehetőségének megvizsgálását, ezzel a gyepek, mocsarak, ligeterdők ökológiai talajvízszint készletét lehet javítani. A további medermélyülést meg kell akadályozni. A Natura 2000 gyepterületeket érintő belvízelvezetéssel kapcsolatos szabályozást a 269/2007. (X.18.) Korm. rendelet tartalmazza.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés

A javasolt élőhely-rekonstrukciók elsősorban a 6260-Pannon homoki gyepek élőhelytípus fejlesztésére vonatkoznak. Az élőhelyfejlesztések a minél nagyobb természetességi szint elérését célozzák meg. Kiemelendők az idegenhonos fafajok és lágyszárúak, valamint a természetes szukcesszió visszaszorítását ösztönző javaslatok, hiszen a jelölő élőhelyek legfőbb veszélyeztetői ezek. A javasolt intézkedések a kezelési egységeknél részletesen olvashatók. Száraz termőhelyeken az idegenhonos erdők helyén nem szükséges a zárt erdőállomány elérése, a felnyíló erdő, erdősztyepp folt kialakítása támogatandó élőhely-rekonstrukciós feladat.

A kimutathatatlanúságig lecsökkent jelölő ürgeállomány visszatelepítéssel történő regenerálásának lehetőségét meg kell vizsgálni.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A kezelési egységekben javasolt területhasználat, illetve élőhely-rekonstrukciók biztosítani tudják az előforduló jelölő növény és állatfajok védelmét, ezért külön fajvédelmi intézkedések nem szükségesek.

Az ürgeállomány visszatelepítéssel történő regenerálásának lehetőségét meg kell vizsgálni.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

Fajszintű monitorozás

- Az eddigi gyakorlatnak megfelelően a jelölő homoki nőszirm (*Iris arenaria*) növényfaj évenkénti monitorozása szükséges.
- Az ürge monitorozása NBmR módszerrel, egy esetleges visszatelepítést követően, évente szükséges az állomány megerősödéséig, utána elegendő az ötévenkénti felmérés.
- A jelölő fajok és élőhelyek felmérését legalább 6 évente javasolt elvégezni (az EU felé fennálló jelentéstételi kötelezettséggel összhangban.)

Közösségi szintű monitorozás

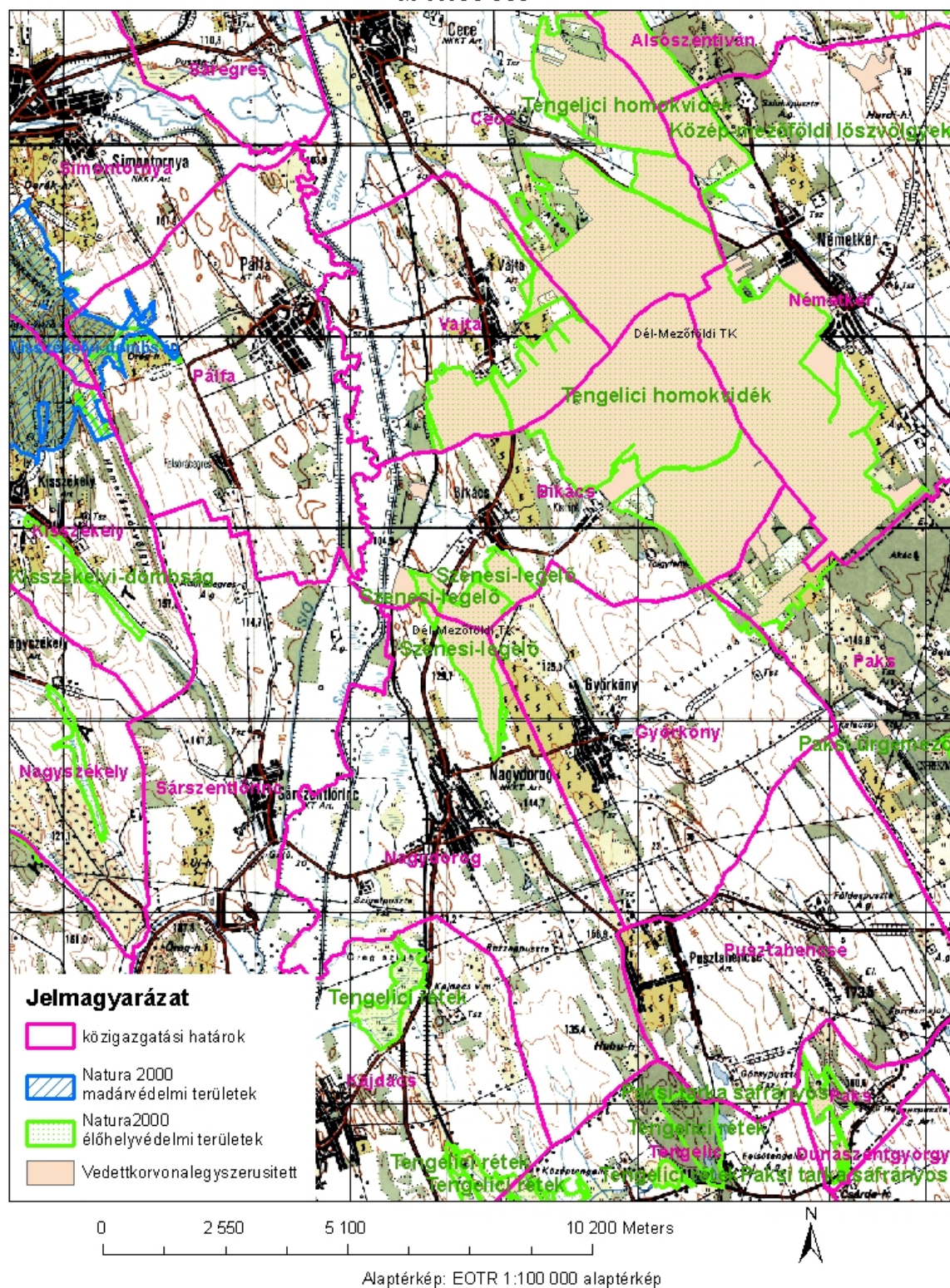
- Tíz évenkénti vegetációtérkép-frissítés javasolt.

3.2.5 Mellékletek

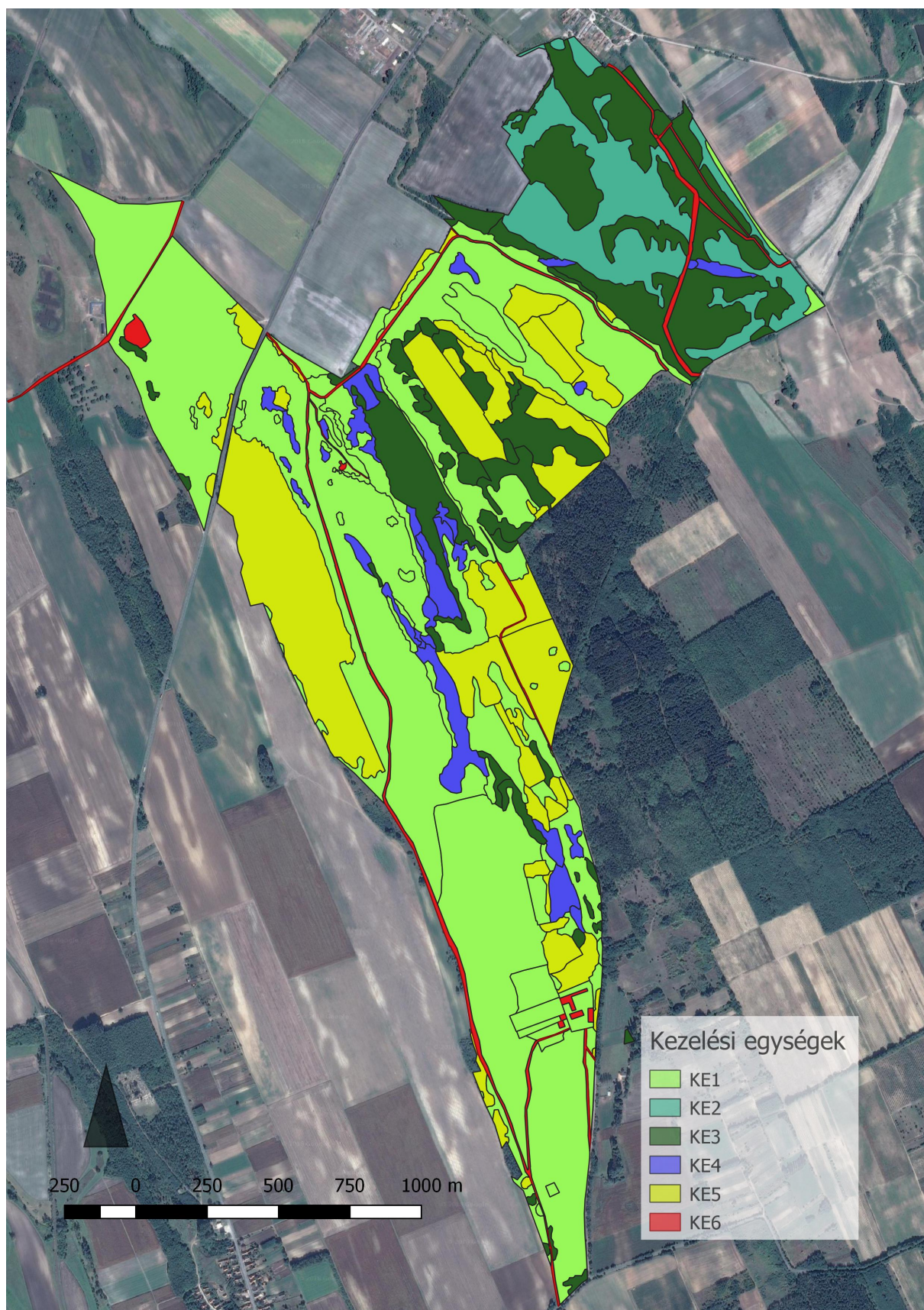
Térképek

1. Térkép: A tervezési terület áttekintő térképe
2. Térkép: A tervezési terület kezelési egységei

**A HUDD 20050 Szentes legelő Natura 2000 kJTT
áttekintő térképe
M 1:100 000**

**A HUDD 20050 Szenes legelő KjTT
kezelési egységeinek térképe**

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Szenes-legelő (HUDD20050) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó. Csaknem a teljes terület a Dél-Mezőföld Tájvédelmi Körzet országos jelentőségű védett természeti területbe tartozik. Továbbá a terület az országos ökológiai hálózat magterülete, melyről az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény rendelkezik.

A tervezési terület közel 80%-a a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében van, ezek gyepek és erdők. A fennmaradó rész magántulajdonban lévő főként gyepek, kisebb erdők. A kezelési javaslatok megvalósulásának lehetőségei a nemzeti park igazgatóság vagyonkezelésében kedvezőek, bár az anyagi lehetőségek korlátozottak és pályázati pénzek bevonása szükséges, főleg az inváziós fajok visszaszorítására. A magántulajdonosok általában az anyagilag megtérülő kezelésekre hajlanak. Átgondolt támogatási rendszer sokat segíthet, mind a magán és mind az állami szektorban.

3.3.1 Agrártámogatások

3.3.1.1 Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

Alapvetően az egységes területalapú támogatások, és azon felül a mező- és erdőgazdálkodás során a kötelező előírások miatt igénybe vehető kompenzációs jellegű kifizetések, illetve a környezet- és természetvédelmi célú, önkéntesen vállalt mező- és erdőgazdálkodási támogatások relevánsak a Natura 2000 területeken.

A tervezési területet 13 MEPAR blokk (VCY2U-D-15, VCY2U-D-15, VNVPFY-5-15, VV5WT-W-15, VV29T-6-15, VJD8U-6-15, VKEFU-F-15, VKC2U-Y-15, V8WVU-2-15, VVM3T-K-15, V81FU-Q-15, VTMH1-4-15, VDC2U-T-15) érinti, összesen 343,5 ha-on, melyből 222,2 ha támogatható, ami a terület 64,6 %-a, melynek jelentős része támogatásba van vonva. A területi és tulajdonosi viszonyok részletesebb adatai a terv II., megalapozó részének 1.3. fejezetében találhatók.

A jelenlegi uniós költségvetési ciklusban (2014-2020) a Közös Agrárpolitika (KAP) támogatásai közül az alábbiak relevánsak a területen. Az **I. pillérből (Közvetlen támogatások)**:

Az Európai Unió által finanszírozott **egységes területalapú támogatás** (Single Area Payment Scheme - SAPS) a föld hasznosításától függetlenül igényelhető a közösségi jogszabályok által meghatározott területekre, hazánkban azokra a gyepek és szántó területekre, melyek a MePAR rendszerben támogatható területként vannak nyilvántartva (a Natura 2000 kijelöléstől ez független). A SAPS igénybevételeének jelenleg hatályos szabályait az *Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból finanszírozott egységes területalapú támogatás, valamint az ahhoz kapcsolódó átmeneti nemzeti támogatás igénybevételevel kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 5/2015. (II. 19.) FM rendelet* tartalmazza. A támogatások adott évi igénybevétele, azaz az egységes kérelem benyújtásával kapcsolatos eljárási szabályokról

minden évben új rendelet jelenik meg. A gazdálkodónak az összes bejelentett területét a helyes mezőgazdasági gyakorlatnak megfelelően kell művelnie és megfelelő környezeti állapotban kell tartania. Ezeknek a feltételeknek a teljesítését a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH), külön megállapodás alapján az illetékes szakhatóságok bevonásával térinformatikai módszerekkel, helyszíni bejárással ellenőrzi.

Az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás (**zöldítés**) célja, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők nagyobb mértékben járuljanak hozzá a környezeti és természeti erőforrások megőrzéséhez. A támogatás igénybevételének részletes feltételeit az *éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás igénybevételének szabályairól, valamint a szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartásának feltételeiről* szóló 10/2015. (III. 13.) FM rendelet tartalmazza.

A **II. pillérből (Vidékfejlesztési támogatások)** a területen elsősorban az alábbiaknak lehet relevanciájuk:

1.) Kötelező földhasználati előírások ellenértékeként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések, csak igénylés esetén járnak (az állami szervezetek kivételével-, a következő jogcímen:

– A 269/2007. (X. 18.) Korm. sz. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a Natura 2000 területek gyepeire vonatkozóan, , ezért a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe: VP4-12.1.1-16 - Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

– A Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészt területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a magánkézben levő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől a faállomány korától és összetételétől függ: VP4-12.2.1-16 - Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések.

2.) Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások közül a következők érhetők el a területen (az állami szereplők kivételével):

VP-4-10.1.1-15 - Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés

VP4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés

Az erdőterületekre vonatkozóan erdő-környezetvédelmi kifizetések vehetők igénybe:

VP5- 8.5.1.-16 - Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjólét értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (pl. madárodúk telepítése):

3.3.1.2 Javasolt agrártámogatási rendszer

Gyepgazdálkodás

Gyepeknél a területalapú támogatáson kívül az agrár-környezetgazdálkodási kifizetések esetén javasolt az extenzív gyepgazdálkodás vagy az ökológiai gyepgazdálkodás támogatásokat igénybe venni.

A kaszátlanul maradó terület kijelölésénél általában a parcella szélét javasolják az ellenőrizhetőség és a tényleges hatásosság azonban ezt nem mindig indokolja, legalább ilyen létjogosultsága van a parcella közepi lábon hagyott növényzetnek is.

A rendszeres kezelést nem igénylő, természetes vagy természetközeli állapotú gyepek esetében javasolt változtatás a legeltetés és/vagy kaszálás kötelező voltának eltörlése. A jelenlegi támogatási rendszer arra ösztönzi a területhasználót, hogy még a gazdálkodásra amúgy alkalmatlan, de magas természetességi értékű területeken is rendszeres és szükségtelen beavatkozásokat végezzen, nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a háborítatlan, gazdaságilag nem hasznosított területek megőrzésében.

Erdőgazdálkodás

Az elérhető támogatások feltételrendszere kevés konkrét, területspecifikus elvárást vagy feltételt fogalmaz meg, ezért eredményessége a ráfordításokhoz képest valószínűleg nem minden esetben megfelelő. Fontos lenne kompenzáció mértékét az erdőtervben előírt természetvédelmi célú korlátozások függvényében megállapítani.

A Natura 2000 területek legnagyobb része állami tulajdonú, és mivel az állami tulajdonú gazdálkodók hozzáférése a támogatásokhoz korlátozott, a terület nagy részén a természetvédelmi szemléletű gazdálkodás folytatására nincs ösztönző erő. A jövőben javasolt az állami tulajdonú gazdálkodókra is kiterjeszteni a kompenzációs támogatás igénybevételének lehetőségét, vagy más módon gondoskodni arról, hogy a természetvédelmi szempontból előnyös kezelési módok alkalmazása ne jelentsen gazdasági hátrányt az állami tulajdonú gazdálkodónak se. Sok esetben hiába van meg a szándék és a szakértelem is a természetvédelmi szemléletű kezeléshez, a gazdasági nyomás miatt a rövid távú költséghatékonyság kényszerűen fontosabb a gazdálkodó számára mint a hosszútávú értékmentés.

A jelenlegi erdő-környezetvédelmi kifizetéseket a Natura 2000 területre specifikus programmal javasolt kiváltani. Ennek a programnak az alapját a jelen tervben rögzített kezelési javaslatok képeznék, amelyek kifejezetten a terület jelölő értékeinek és egyéb védett természeti értékeinek megőrzését célozzák. A támogatásra jogosult területek alapegységét a kezelési egységek jelentenék, így egy, az adott élőhelyre specifikus kezelési előírás sorból lehetne válogatni a vállalni kívánt korlátozásokat. Az erdőtervben rögzített előírásokért nem járna kifizetés ebben a programban, hiszen ezeket hivatott fedezni a kompenzációs támogatás.

3.3.2 Pályázati források

Jelenleg egy természetvédelmi célú pályázat érinti a tervezési területet: Az új Kikerics panoráma sétány létrehozása, és a Dél-Dunántúl Natura 2000 természetvédelmi bemutatási infrastruktúrájának bővítése, modernizálása című pályázat. Azonosító: KEHOP-4.1.0-15-2016-00033. A pályázat kedvezményezettje a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság (továbbiakban: DDNPI), a szerződött támogatás összege: 387.038.535. Ft, a projekt tervezett befejezési dátuma: 2020.06.30. A projekt célja a DDNPI működési területének 8 tájegységén, 40 helyszínén található Natura 2000 területek hálózatának népszerűsítése, tanösvények, bemutatóhelyek, létesítése és felújítása, a természeti értékek magas színvonalú és hatékony bemutatása. A Szenes-legelőn a pályázat keretében a területet bemutató tanösvény és tájékoztató táblák felújítását, valamint egy leskunyhó telepítését tervezi a DDNPI.

3.3.3 Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

Nyilatkozat

A HUDD20050 Szenes-legelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve megfelel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4. §. (4) bekezdésben foglalt tartalmi és formai követelményeknek. A Natura 2000 fenntartási tervet a Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta.

A HUDD20050 Szenes-legelő Natura 2000 területre vonatkozó fenntartási tervet, az agrárminiszter meghízásiából, jóváhagyta:

Balczó Bertalan
természetvédelemért felelős helyettes államtitkár

Budapest, 2019. november 27.

